

"הבה נפיץ את האור הגדול" /

פעולה לשבת תנועה, על ערכי התנועה. מעלות - השחר

רציונאל:

יש סניפים בארץ ובעולם, יש פעולות ויש טיולים, יש כפרי סטודנטים, גרעיני נח"ל, גרעיני שינש"ינים, גרעיני שירות לאומי, יש קהילות בוגרים... התנועה לא מפסיקה לפעול כל הזמן, ובכל כך הרבה מישורים! שבת תנועה זו הזדמנות לעצור לרגע, להתבונן על המפעל הגדול הזה ולשאול את עצמנו: מה זו בעצם תנועת בני עקיבא? מה ערכי היסוד שלה? מה החידושים שהיא מביאה לעולם? בפעולה זו ניגע בערכים עליהם מושתתת התנועה בה אנו חברים, נבין את הייחודיות שלהם ונחשוב מה זה דורש מאיתנו היום? בפעולה נתמקד בהבנת הייחודיות של המושג "תורה ועבודה" ושל הערך שבני עקיבא חרטה על דגלה "להיות תנועה של עם".

מטרות:

1. החניכים יעמיקו במושגים "תורה ועבודה" ו"תנועה של עם" כערכים מעשיים בחיים.
2. החניכים ידונו במתח בין האידיאל שבערכים אלו לבין המציאות.
3. החניכים יבינו את החיבור והמחויבות שלהם לערכי התנועה כחברים בה ויבחרו ערך שאותו הם יחזקו.

מהלך הפעולה:

שלב א': חידוד מושג "תורה ועבודה"

- חלקו את החניכים לזוגות ובקשו מכל זוג להמחיש את היחס בין תורה לעבודה בתנועות או בצורת העמידה שלהם (לדוג': אם זוג מסוים חושב שתורה ועבודה הם הפכים, הם יעמדו עם הגב אחד לשני). בקשו מזוגות שרוצים להסביר את העמידה שלהם, מה היחס בעיניהם בין תורה ועבודה?
- שבו במעגל ושימו במרכז דף עם המושג "תורה ועבודה". שאלו את החניכים מה אומר להם המושג? מה בחיים שלהם מבטא את הערך "תורה ועבודה"? מדוע לדעתם זה מושג מרכזי כל כך בתנועת בני עקיבא? מה בחיי התנועה מבטא ערך זה?
- חלקו את הקטע של הרב נריה, ממייסדי תנועת בני עקיבא, קראו אותו יחד והסבירו.

בעבר, תורה ועבודה הלכו יחדיו (לדוג': עם ישראל עבד את האדמה, היו לו מצוות התלויות בארץ שכיוונו אותו כיצד לעבוד). אך בגלות, ועד לפני כמה עשרות שנים, התנתקה התורה מהעבודה, והמושג "תורה" נתפס בעיני יהודים כמתייחס למצוות בלבד, ובעיקר מצוות שבין אדם למקום: שבת, כשרות, בית כנסת, הלכה וכד'. עניינים פיזיים הקשורים לבניין העולם נחשבו כעניין חול ודברים בטלים. עם ראשית תנועת הציונות, עמ"י התנער גם מבחינה פיזית וגם מבחינה רוחנית. לאט לאט, בהובלת הרב קוק, התרחבה ההבנה כי דברים רבים שהיו רגילים להגדיר אותם כ"עבודה" או "ענייני חול" גם הם דברים שיש בהם קדושה ועניין דתי. התורה שלנו לא מתייחסת רק להלכות שבת, אלא היא מנחה אותנו כיצד להקים מדינה המושתתת על ערכיה ועל עבודת ה'. התורה מתייחסת לכלל ענייני החיים, גם הדברים הקשורים בבניין פיזי וטכני של העולם. כך למשל ערכים כגון בניין הארץ, אהבת אדם, צדק חברתי, קדמה טכנולוגית, חקר העולם והמדע, כל אלה הם התורה עצמה, ודרך קיומם ישנו ביטוי מעשי למחשבת התורה. לימוד התורה הוא רק חלק מקיומה של התורה, ובלי ענייני העולם הזה, התורה נשארת חסרה.

שלב ב': העמקה במושג "תנועה של עם"

לפניכם שתי אפשרויות, בחרו את האפשרות המתאימה לשבט שלכם:

אפשרות א':

➤ שחקו "חתול ועכבר". עמדו במעגל צפוף כאשר חניך אחד עומד בתוך המעגל וחניך אחר עומד מחוץ למעגל. המטרה של החניך שמחוץ למעגל היא להיכנס למעגל ולתפוס את החניך שעומד בתוך המעגל. המטרה של חברי המעגל היא לחסום את החניך שבחוץ מלהיכנס פנימה ובעצם להגן על החניך שנמצא בתוך המעגל.

אפשרות ב':

➤ שבו על כיסאות במעגל והשאירו כיסא אחד ריק. בחרו חניך אחד שיעמוד בתוך המעגל, כאשר המטרה שלו היא להתיישב על הכיסא הריק. המטרה של חברי המעגל היא שהחניך במרכז לא יצליח להתיישב על הכיסא. איך הם עושים זאת? ע"י מעבר בין כסאות: בכל פעם שהחניך שבמרכז בא להתיישב על הכיסא הריק, חניך אחר צריך למהר להתיישב עליו וכך נתפס הכיסא מתפנה כיסא במקום אחר במעגל וכן הלאה...

(מדריכים שימו לב!! אל תבחרו למרכז המעגל חניכים שיש להם קשיים חברתיים, הסיטואציה במשחק יכולה להיות לא נעימה ולפגוע בהם).

➤ הניחו במרכז המעגל את המושג "תנועה של עם" ושאלו את החניכים מה אומר להם המושג? מה המשמעות שלו? מדוע ערך זה כל כך משמעותי בבני עקיבא? האם, בדומה למשחק, יש חניכים או קבוצות אוכלוסייה מסוימות שהיו רוצות להיכנס ואנחנו לא מאפשרים להם?
➤ חלקו את הקטע של הרב יעקב אריאל (נספח 2) קראו אותו יחד והסבירו.

הרב אריאל מדבר על תפקידנו לקבל לתוכנו את כל מי שרוצה בכך, על האחריות שלנו "לתת" מערכי התנועה שלנו לכל החפצים בכך. החברה שאנו חיים בה כיום מגוונת מאוד מבחינות רבות. יש ערים ויישובים, מהצפון והדרום ואפילו מחו"ל, יש מגוון גדול של חיבור לתורת ישראל, יש מגוון של רמות חברתיות. בבחירה להכריז על תנועת בני עקיבא כ"תנועה של עם", בוחרת התנועה לתת מקום לכולם, ולאפשר לכל הרוצה בכך – להשתייך אליה.

שלב ג': בין אידיאל למציאות – דיון על הפערים הקיימים במציאות

בשבטים רבים, הדיון על ערכים ואידיאולוגיה, יכול להוביל להעלאת פערים הקיימים במציאות בין האידיאל הערכי למתרחש בשטח. אפשרו לחניכים להעלות את הקשיים, ניתן לקיים דיון על פערים אלו בעזרת הכרטיסיות המנחות (נספח 3). שבטים קטנים יכולים להתדיין במסגרת השבטית, שבטים גדולים יכולים להתחלק לקבוצות קטנות יותר.

➤ סכמו את הדיון עם כלל השבט, חדדו אילו קשיים צפו ומה הנקודות המרכזיות שעלו בדיון.

שלב ד': לאן ממשיכים מפה? סיכום ומסקנות להמשך

➤ בקשו מהחניכים לעמוד בשורה ולעשות גל עם הידיים (כלומר: עומדים בשורה, החניך הכי קיצוני מרים את הידיים ומוריד, החניך שליידו עושה את אותה פעולה אבל שניה אחרי שהראשון עשה, וכן הלאה עד האחרון, אם מסתכלים על זה קצת ממרחק זה נקרה כגל).

שאלו את החניכים: האל כל אחד מכם עשה גל? (לא, הרי כל אחד רק הרים את הידיים והוריד).

אז מה היה כאן? איך נוצר גל? מי יצר אותו?

הסבירו לחניכים כי בדומה לגל, בו כל אחד רק מרים ומוריד את ידיו אך מרחוק יש לזה צורה, כך גם ביחסנו לתנועה. תנועת בני עקיבא היא תנועה מאוד גדולה אך בעצם היא מורכבת מכל אחד ואחד מאיתנו.

כשאנחנו מדברים על ערכי התנועה אנחנו בעצם מדברים על עצמנו. האחריות על היישום של ערכי התנועה בשטח היא עלינו. אנו, כחברים בתנועה, בעצם יוצרים את התנועה הגדולה, כל אחד מאיתנו.

עד כמה אנחנו מחויבים לזה??

לסיכום: חישובו בשבט על עשייה או דרך פעולה שתחזק בשבט את אחד מהערכים שהוזכרו בפעולה. (זה יכול להיות גיוס חניכים חדשים לשבט, קביעת זמן ללימוד שבטי, התנדבות משותפת, שיפור פני הסניף, או כל דבר שאתם חושבים עליו 😊)

נספחים

נספח 1:

הרב משה צבי נריה, "בנתיב ההדרכה":

הלום שמעתי חברים אומרים: אין כיוון! אין יודעים מה זאת תורה ועבודה... צריך פעם ולתמיד לגמור עם העניין הזה, ויוכרז נא פה הפעם על הכיוון הברור בהבנת תורה ועבודה בהגשמתן. תורה - תורתנו הכתובה ומסורה, מחשבותיה וציווי – מעשיה, שנאמרו ונתנו בסיני, ונתבארו נתפרשו ונתעמקו בכל דורותינו. גילוייה השונים, הבלטת המומנטים (מרכיביה) השונים שבה, שבאו כצורך מקום או זמן. כלליה ופרטיה המבוארים באר היטב בצד המעשי (תרי"ג מצוות) בספרי הפוסקים, ממשנתו של רבנו הקדוש עד ה'שולחן ערוך', ובצד העיוני ממדרשי האגדה עד הרמב"ם, ר' יהודה הלוי, ר' בחיי וכו' ועד רבנו הגדול מרן הרב קוק זצוק"ל. עבודה - חיי תורה שלמים, השתתפותו של כל אחד מאיתנו בבנינו של עולם (בנוגע אלינו בניינה של הארץ) מתוך שאיפה טהורה לחיי צדק עצמיים ולשיפורם והבראתם של חיי העם כולו.

נספח 2:

לאומיות ישראלית, הרב אריאל:

תופעת החילון בעם ישראל בדורות האחרונים החלה עם חדירת ההשכלה והחריפה עם האמנציפציה, לפני הצינונות. תוצאותיה היו רפורמה והתבוללות. ההתערורות הלאומית בעולם, שהקיפה גם חלק מעם ישראל, הביאה ציבור גדול להכרה עצמית של יהדות, אולם ללא מחויבות מלאה לתורה ומצוות. על רקע זה צמחה הצינונות הכללית. היא עצרה את הסחף של ההתבוללות והניעה רבים לעלות לארץ ישראל, ובכך הצילה אותם משמד ומהשמדה.

הצינונות הדתית מודעת לסיכונים שבשותפות עם מי שאינם שומרי מצוות, אולם היא הנותנת, עצם העובדה שנושא יישוב הארץ הפך להיות נושא כה מרכזי בעם ישראל, עד שגם רחוקים מתורה ומצוות הזדהו איתו ואף נחלצו במסירות נפש למימוש, מראה עד כמה מצווה זו מאחדת את כל חלקי העם ופותחת תקוה לחזרה מלאה של כל העם למצוות התורה.

יש לנו אחריות לכלל ישראל לבל יידח ממנו נידח, למנוע קיטוב והרחקה ולקרב את הבריות לתורה. ההכרה בערך 'כלל ישראל' הכולל בתוכו את כל חלקי העם לגונו השונים, כוללת גם את הערך 'לאומיות'. וזאת למרות שעל פניו הוא נראה כחיקוי ללאומיות חילונית, הנהוגה בעמי תבל השונים. הלאומיות בישראל שונה בתכניה מכל לאומיות אחרת בגלל זיקתה ההדוקה לתורה. היא החלה מסיני, וייעודה הסופי הוא הגאולה האחרונה, אשר בה עם ישראל צריך לשמש אור לגויים. כל עוד יהודי חש הזדהות כל שהיא, גם אם היא עמומה, עם שורשיו הלאומיים, ורואה את עצמו חלק מהרצף ההיסטורי של עם ישראל, יש לו זהות יהודית ויש לקרבו. אומנם אין אומתנו אומה שלמה אלא בתורתיה, אולם אין בכך כדי לפסול סממנים לאומיים אחרים המקובלים בכל אומה ולשון, כשפה, דגל, המנון, ארץ וריבונות. גם אם הם נתפסים בטעות כסמלים חילוניים כביכול, הם כוללים בעצם ערכים דתיים.

למותר לציין שאין בתפיסה זו שום פשרה עם החילון. הצינונות הדתית באה להרבות מצוות שלא ניתן לקיימן בגלות, ולא למעט חלילה. כדי למנוע היסחפות להשפעה חילונית הצינונות הדתית מקיימת מסגרות חינוכיות חברתיות ותרבותיות שבהן היא מפתחת את ייחודה תוך כדי פתיחות על מנת להשפיע על החברה הישראלית כולה. יש להרחיב מסגרות אלו ולהפכן למקור השפעה והשראה על הציבור הכללי.

נספח 3:

בחרו את הדרך המתאימה לדיון בשבט שלכם: כל השבט יחד או מחולק לקבוצות? כל קבוצה דנה בשני הערכים או בערך אחד?

אפשר להדפיס את רשימת השאלות המנחות ולתת לכל קבוצה לדון בערך אחד / ניתן לכתוב כל שאלה על פתק נפרד ולפזר אותם במעגל כרעיונות לדיון וכו'. התאימו את הנספח בהתאם לאופי הדיון:

"תורה ועבודה":

מה דרך החיים המוכתבת לנו לפי ערך זה?

איך ערך זה משפיע על היחס שלנו לפעולות בסניף? לטוילים? למקום של התורה בסניף שלנו? מה המקום של התורה בתנועה?

כיצד "תורה ועבודה" מתבטאת בתנועה? האם יש פער בין מה שהיה צריך להיות למה שקורה בפועל?

על מי האחריות לדאוג לכך שבני עקיבא באמת פועלת לאור ערך זה?

"תנועה של עם":

מה דרך החיים המוכתבת לנו לפי ערך זה?

איך זה משפיע על התנועה? כיצד התנועה פועלת כדי להרחיב את המעגלים השייכים אליה?

האם זה טוב? מה המחירים שהתנועה משלמת על פתיחת השערים לכל מי שרוצה?

מה המחירים שאנחנו בתור סניף משלמים על הקבלה של כולם? במה המגוון תורם לנו בשבט? בסניף? בתנועה?

על מי האחריות לדאוג לכך שבני עקיבא באמת פועלת לאור ערך זה?